

Bryssel den 8.10.2019
COM(2019) 463 final

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET

Rapport om den ekonomiska och sociala situationen för Gozo (Malta) 2019

RAPPORT OM DEN EKONOMISKA OCH SOCIALA SITUATIONEN FÖR GOZO (MALTA) 2019

Utan att det påverkar de pågående förhandlingarna om den fleråriga budgetramen för perioden 2021–2027, och i enlighet med förklaring 36 av Malta om öregionen Gozo som är fogat till Maltas anslutningsfördrag, uppmanade Maltas regering i februari 2019 kommissionen att rapportera till rådet om den ekonomiska och sociala situationen för Gozo, i synnerhet om skillnaderna i social och ekonomisk utveckling mellan Gozo och Malta, samt föreslå lämpliga åtgärder för att ytterligare integrera Gozo i den inre marknaden.

Denna rapport innehåller en bedömning av situationen för Gozo och av utvecklingen av skillnaderna inom Malta. Bedömningen grundas på en granskning av aktuella trender för en rad aspekter och indikatorer som är relevanta för utvecklingen av Gozo, dvs. demografi och arbetsmarknad, ekonomins struktur och ekonomisk tillväxt, geografi och tillgänglighet. Rapporten innehåller dessutom en jämförelse mellan Gozo och övriga Malta samt med andra europeiska regioner. Den avslutas med en analys av hur sammanhållningspolitiken bidrar till att hantera Gozos utvecklingsbehov.

I denna rapport används regional statistik som har tagits fram av Eurostat och Maltas statistikmyndighet.

1. ANALYS AV DEN EKONOMISKA OCH SOCIALA SITUATIONEN PÅ GOZO

1.1. Geografi och markanvändning

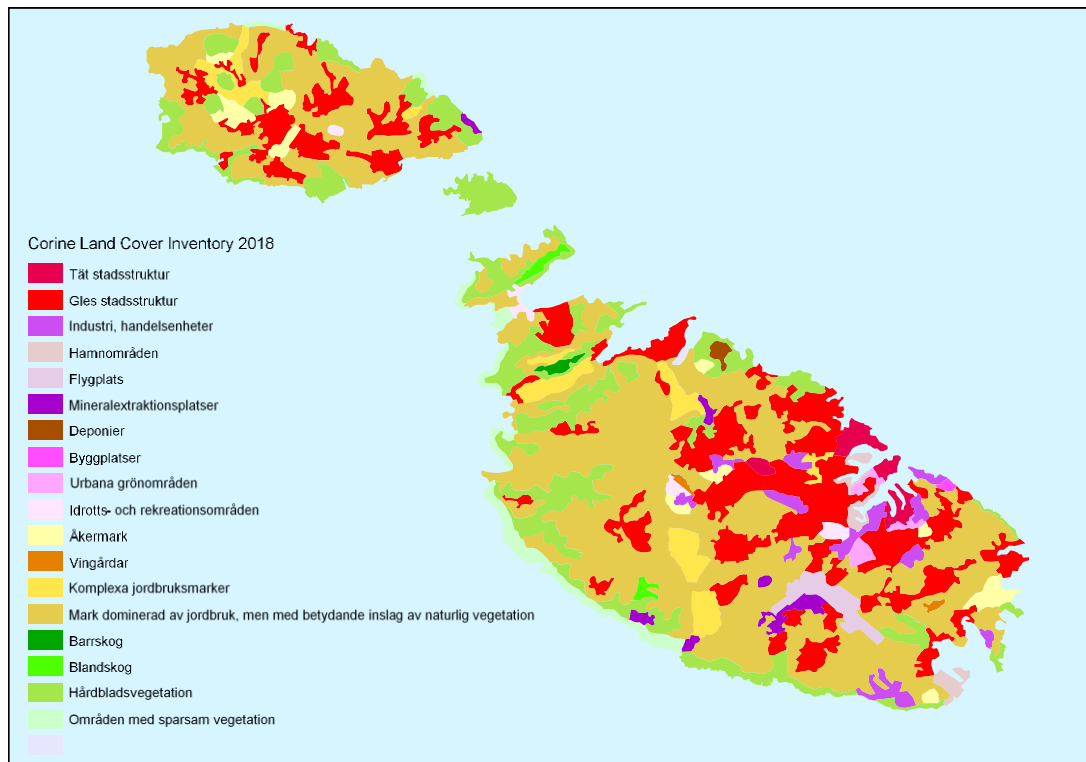
Gozo är den näst största ön i den maltesiska ögruppen räknat i yta och befolkning. Den är belägen 5 kilometer nordväst om ön Malta. Ön Comino är belägen mellan Malta och Gozo, mindre än en kilometer från Gozo, och är nästan obebodd¹. När det gäller markanvändning och marktäckning² utgör stadsbebyggelse 21 % av området Gozo och Comino, medan jordbruk, naturområden och skogar står för 77,5 % av ytan. Jämförelsevis har huvudön Malta en något större markanvändning för stadsbruk (23 %) och för industriella, kommersiella och transportmässiga enheter (5,7 %) än för jordbruk, naturområden och skogar (66,7 %). Markanvändningen speglar den högre befolkningstätheten och den högre graden av industrialisering på Malta jämfört med Gozo, och jordbrukets framträdande roll i Gozos ekonomi.

Vad gäller den statistiska klassificeringen som region är Malta ett land samt en Nuts 1- och en Nuts 2-region. På Nuts 3-nivå är Malta uppdelat i två regioner: ön Malta och öarna Gozo och Comino.

¹ Vid hänvisningar till Nuts 3-regionen används termen "Gozo och Comino" i rapporten, men eftersom Comino är nästan obebodd hänvisas till Gozo för att beskriva de statistiska tendenserna.

² Siffrorna är tagna från *Corine Land Cover Inventory 2018*. Siffrorna överensstämmer inte till 100 %, eftersom vissa övriga klasser såsom deponier, byggplatser osv. har tagits med.

Karta 1 Markanvändning och marktäckning på Malta, Gozo och Comino

Källa: Corine Land Cover Inventory 2018.

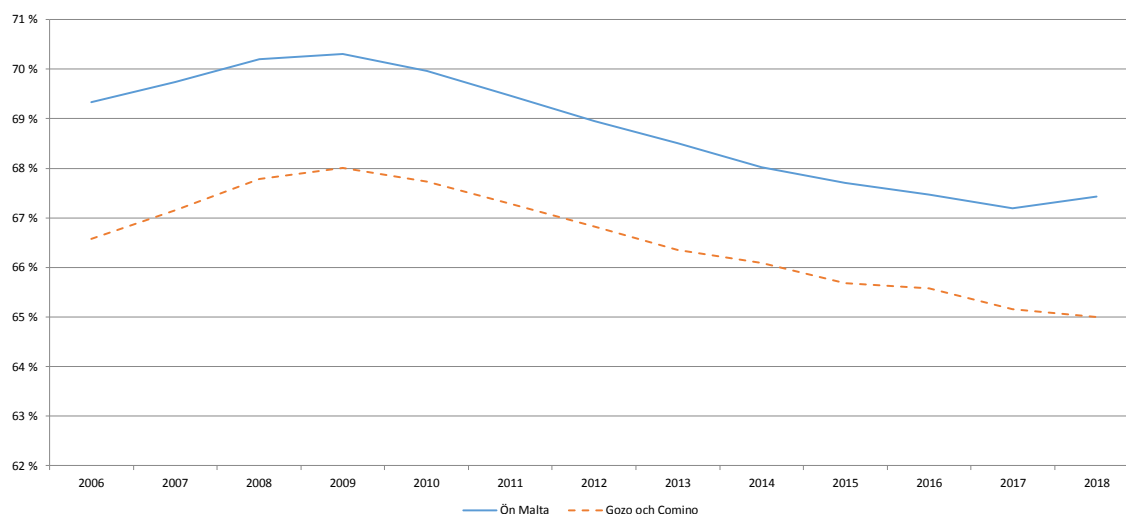
1.2. Befolkning

I januari 2018 hade Gozo 32 723 invånare, vilket utgör omkring 6,9 % av den maltesiska befolkningen. Befolkningstätheten på Gozo 2018 var 474,5 invånare per km², ungefär en fjärdedel av ön Maltas befolkningstäthet (1 793,8 invånare per km² samma år). Omkring 21 % av befolkningen lever i Victoria (även känd som Rabat), vilken är ön Gozos största stad.

I absoluta tal har Gozos befolkning ökat med omkring 1 700 invånare från 2006 till 2018. I relativa tal har Gozos befolkning ökat med i genomsnitt 0,4 % per år under perioden 2006–2018, jämfört med en tillväxttakt på 1,4 % (vilket ger en befolkningsökning på 69 000) för befolkningen på ön Malta under samma period, vilket även beror på en betydlig ökning av migrationen från 2012 och framåt. Skillnaden i tillväxttakt ledde till att andelen av den maltesiska befolkningen som bor på Gozo minskade från 7,7 % år 2006 till 6,9 % år 2018.

En av faktorerna bakom denna utveckling är befolkningens åldrande. Andelen av befolkningen i åldersintervallet 65 år och äldre som bor på Gozo ökade med 8 procentenheter mellan 2006 och 2018, jämfört med en ökning på 2 procentenheter för ön Malta. Även om de två regionerna visar betydande åldrandetendenser är andelen av befolkningen i arbetsför ålder (15–64 år) för ön Malta generellt 2 procentenheter högre jämfört med samma andel för ön Gozo.

Diagram 1 Utveckling av andelen av befolkningen i arbetsför ålder (15–64 år) jämfört med den totala bofasta befolkningen i regionerna Malta, Gozo och Comino, 2006–2018

Källa: Eurostat.

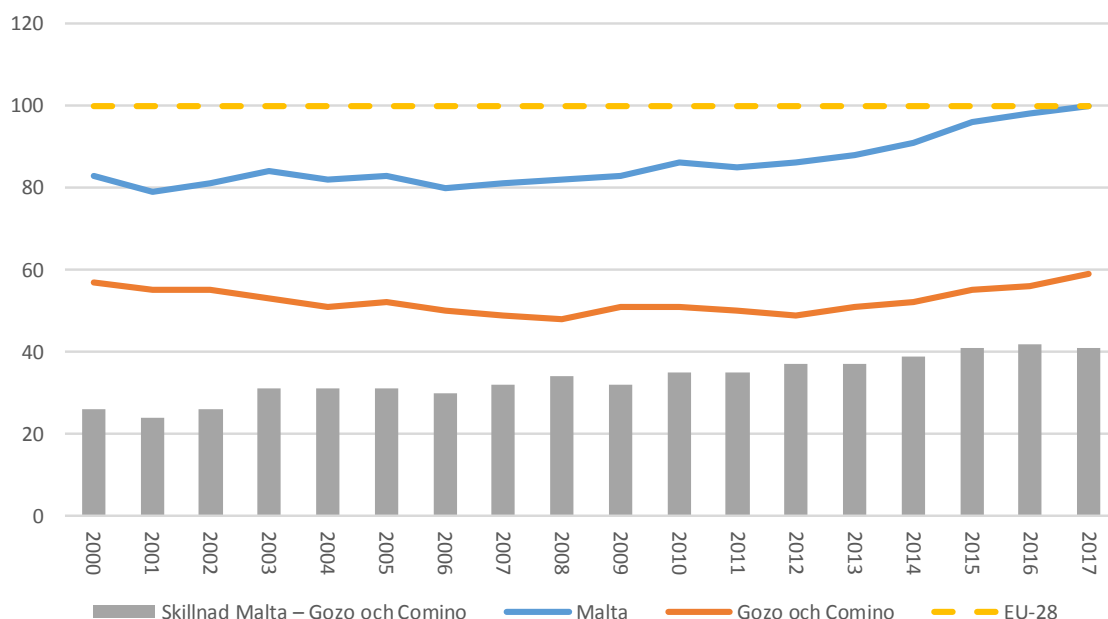
1.3. Ekonomisk utveckling

År 2017 motsvarade BNP per capita för Gozo, räknat i köpkraftsstandard, 60 % av genomsnittet för EU-28, vilket är betydligt lägre än för Malta, som ligger ungefär vid genomsnittet för EU-28. Från 2000 till 2011 låg ön Malta's BNP per capita under EU-genomsnittet. Skillnaden började minska från och med 2012. Jämförelsevis föll BNP per capita för Gozo i förhållande till EU-genomsnittet mellan 2000 och 2007. Denna nedåtgående tendens upphörde från 2008. Regionen började konvergera till EU-genomsnittet från och med 2013, dock i en långsammare takt jämfört med huvudön.

Skillnaden i relativ ekonomisk utveckling mellan de två öarna ökade från 2000 till 2017, från 26 till 41 procentenheter. Det ska dock påpekas att den relativa närheten mellan öarna gör det möjligt för arbetstagare att pendla till ön Malta och bo på Gozo. Faktum är att över 20 % av Gozos bofasta befolkning arbetar på ön Malta. BNP per capita är ett mått på den ekonomiska verksamheten på produktionssidan, vilket innebär att hushållsinkomster inte räknas med. Det verkliga ekonomiska välståndet för Gozos invånare är därför underskattat mätt i BNP per capita.

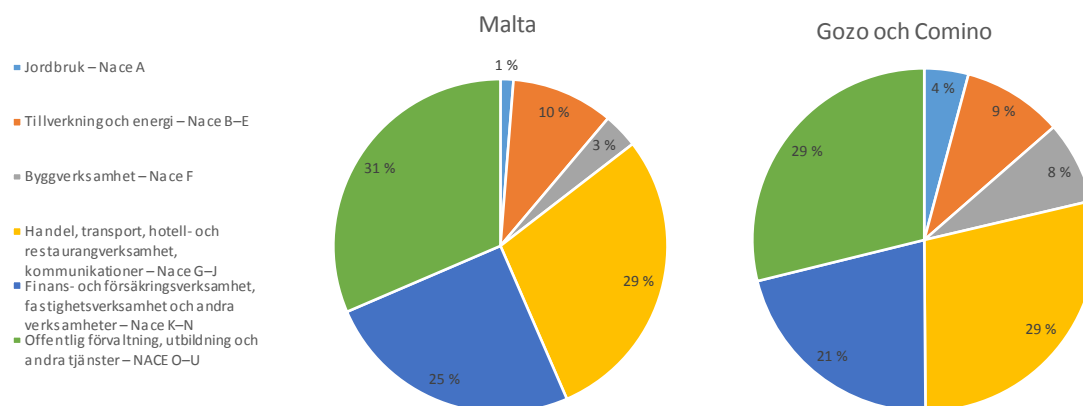
När det gäller fördelningen av bruttoförädlingsvärdet per sektor mellan de två regionerna är Gozos ekonomi generellt sett mer beroende av jordbruks- och fiskerisektorn (+3 procentenheter) samt byggsektorn (+5 procentenheter) jämfört med ön Malta, och mindre av finans- och försäkringstjänster, fastighetstjänster och andra tjänster (–4 procentenheter).

Diagram 2 Utveckling av BNP per capita räknat i köpkraftsstandard i regionerna Malta, Gozo och Comino, 2000–2017 (EU-28 = 100)

Källa: Eurostat.

Diagram 3. Sammansättning av 2016 års bruttoföreläggsvärde i regionerna Malta, Gozo och Comino

Källa: Eurostat.

1.4. Arbetsmarknaden

Sysselsättningen utvecklades på liknande sätt för Malta och Gozo under perioden 2015–2017, med en årlig tillväxttakt mellan 5 % och 6 %. Gozo uppvisade en något högre ökning i sysselsättningen mellan 2016 och 2017 jämfört med Malta. Sysselsättningsgraden ökade för båda öarna under samma period, med en något snabbare tillväxt för Gozo (ökningar på omkring 4 procentenheter per år) mellan 2015 och 2017 jämfört med Malta. År 2017 var Gozos sysselsättningsgrad (74 %) högre än Maltas (72 %).

Närheten mellan de två öarna och de täta färjeförbindelserna gör det möjligt att pendla från Gozo till Malta: en jämförelse mellan sysselsättningen per bosättningsort och sysselsättningen per arbetsplats visar att över 3 500 invånare på Gozo arbetar på ön Malta, vilket motsvarar omkring 22 % av den bofasta arbetskraften.

Tabell 1 Sysselsättning per bosättningsort och per arbetsplats på Malta, Gozo och Comino samt sysselsättningsgrad

<i>Sysselsättning per bosättningsort</i>	2015	2016	2017	Tillväxt 2015/2016	Tillväxt 2016/2017
Malta	194 329	205 002	216 492	5,5 %	5,6 %
Gozo och Comino	13 901	14 678	15 677	5,6 %	6,8 %
<i>Sysselsättning per arbetsplats</i>	2015	2016	2017	Tillväxt 2015/2016	Tillväxt 2016/2017
Malta	197 403	208 423	219 998	5,6 %	5,6 %
Gozo och Comino	10 827	11 257	12 171	4,0 %	8,1 %

<i>Skillnader (pendlare)</i>	3 074	3 421	3 506
------------------------------	-------	-------	-------

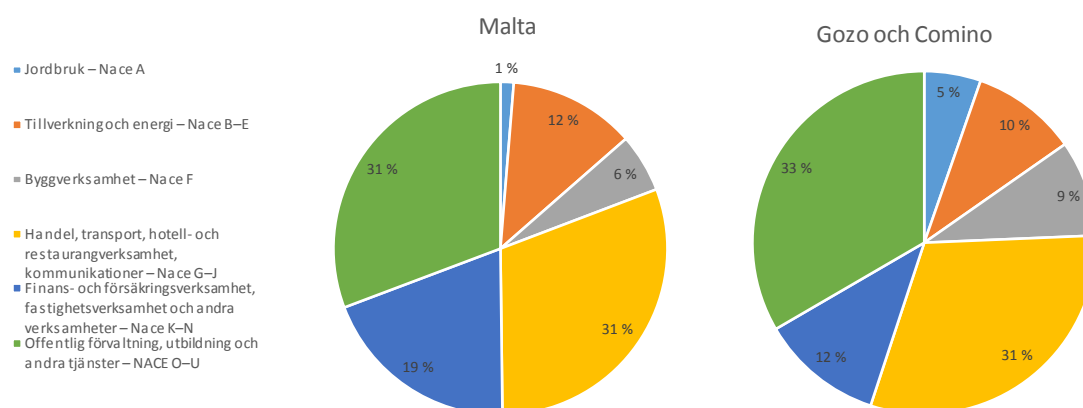
<i>Sysselsättningsgrad</i>	2015	2016	2017
Malta	69 %	71 %	72 %
Gozo och Comino	66 %	70 %	74 %

Sysselsättningsgraden har beräknats med befolkningen i åldrarna 15–64 år som nämnare.

Källa: Maltas nationella statistikmyndighet och Eurostat.

Sammansättningen av arbetskraften på de två öarna uppvisar stora likheter med bruttoföreläggsvärdets sammansättning: På Gozo är 4 procentenheter fler personer sysselsatta inom jordbruk och fiske, och 3 procentenheter fler inom byggverksamhet jämfört med Malta, men 7 procentenheter färre inom finans- och försäkringstjänster, fastighetstjänster och andra tjänster.

Diagram 4 Sammansättning av sysselsättning 2016 i regionerna Malta, Gozo och Comino

Källa: Eurostat.

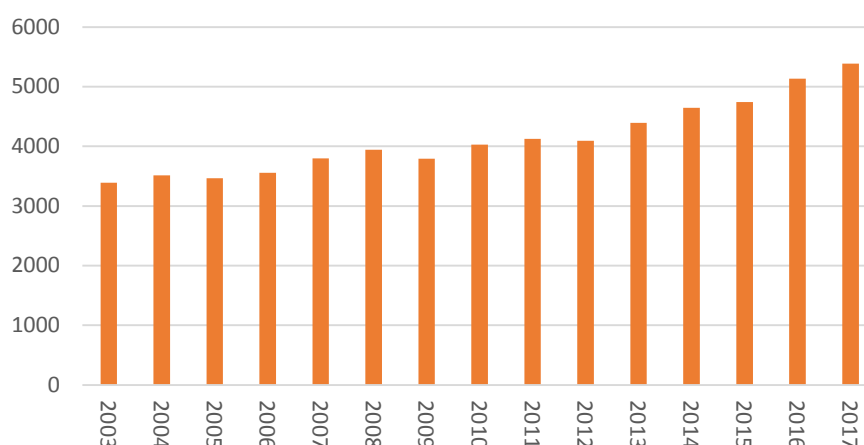
1.5. Tillgänglighet och turism

Gozo är belägen på 5,3 kilometers avstånd från huvudön. Restiden med färja mellan de två öarna är omkring 30 minuter vid fint väder. Såsom påpekas ovan pendlar många anställda från Gozo till huvudön Malta, särskilt till huvudstaden, med hjälp av de täta sjöförbindelserna mellan de två öarna.

Antalet sjöpassagerare mellan hamnarna Ċirkewwa på Malta och Mgarr på Gozo ökade med nästan 60 % från 2003 till 2017 och med nästan 34 % mellan 2010 och 2017. Detta motsvarar en genomsnittlig årlig ökning av antalet sjöpassagerare mellan de två hamnarna på 3,4 %. En mer märkbar ökning kan observeras från 2013 till 2017, med en årlig tillväxttakt på nästan 6 %.

Gozo har inte bara pendlare, utan lockar också turister. På liknande sätt som Malta visar Gozo en ökande tendens i antalet turister under perioden 2012–2017, dock något lägre (+33 % jämfört med +36 %). Antalet turister som besöker och stannar minst en natt på Gozo och Comino är lägre än antalet turister som besöker ön Malta. Under 2017 var antalet besökare dock nästan tre gånger så många som Gozos bofasta befolkning. Vad gäller utbudet ökade antalet sovplatser på Gozo snabbare än på Malta, från 1 756 till 2 165 platser mellan 2012 och 2017 (+23 %), jämfört med omkring 40 000 tillgängliga platser på Malta (+7 %). Vistelsernas varaktighet är dock generellt kortare: turisterna stannar i genomsnitt fem nätter på Malta jämfört med tre nätter på Gozo.

Diagram 5 Utveckling av antalet passagerare mellan kusthamnarna Ċirkewwa och Mgarr (i tusentals passagerare)

Källa: Eurostat.

Tabell 2 Antal gäster och sovplatser på Malta och Gozo

<i>Antal gäster</i>	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Ökning 2012–2017	Genomsnittlig årstillväxt
Malta	1 274 123	1 377 594	1 464 903	1 499 117	1 532 666	1 731 687	36 %	6,3 %
Gozo och Comino	73 585	83 051	86 644	86 951	86 866	97 781	33 %	5,9 %
<i>Antal sovplatser</i>	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Ökning 2012–2017	Genomsnittlig årstillväxt
Malta	38 187	40 895	39 473	40 217	39 163	40 762	7 %	1,3 %
Gozo och Comino	1 756	1 800	1 855	1 948	2 074	2 165	23 %	4,3 %

Källa: Maltas nationella statistikmyndighet.

1.6. Jämförelse med andra europeiska öar

Jämfört med andra öregioner av liknande storlek (räknat i befolkning) var BNP per capita räknat i köpkraftsstandard för Gozo och Comino 2016 generellt sett lägre än för andra öar, med undantag för de grekiska öregionerna Lesbos, Limnos, Ikaria, Samos och Chios. Gozo och Comino är dock en av de få öregioner där BNP per capita har ökat, särskilt under perioden efter finanskrisen (2009–2016).

Tabell 3 Utveckling av BNP per capita räknat i köpkraftsstandard för utvalda öregioner (EU-28 = 100)

EU-land	Nuts 3-region	2002	2009	2016	Årlig tillväxttakt 2002–2016	Årlig tillväxttakt 2009–2016
DK	Bornholm	88	87	89	0,1 %	0,3 %
ES	Fuerteventura	132	88	85	–3,1 %	–0,5 %
ES	Menorca	103	85	75	–2,2 %	–1,8 %
ES	El Hierro	72	87	65	–0,7 %	–4,1 %
ES	La Gomera	85	87	70	–1,4 %	–3,1 %
ES	La Palma	66	80	68	0,2 %	–2,3 %
FI	Åland	151	144	129	–1,1 %	–1,6 %
EL	Chios	66	73	50	–2,0 %	–5,3 %
EL	Zakynthos	104	104	75	–2,3 %	–4,6 %
EL	Ikaria, Samos	65	79	51	–1,7 %	–6,1 %
EL	Ithaki, Kefallinia	89	94	60	–2,8 %	–6,2 %
EL	Lesbos, Limnos	64	74	51	–1,6 %	–5,2 %
MT	Gozo och Comino	55	51	56	0,1 %	1,3 %
SE	Gotlands län	98	93	92	–0,5 %	–0,2 %
UK	Western Isles	88	88	76	–1,0 %	–2,1 %
UK	Shetlandsöarna	135	127	133	–0,1 %	0,7 %
UK	Orkneyöarna	95	95	95	0,0 %	0,0 %

Källa: Eurostat.

1.7. Interna skillnader

I denna rapport mäts regionala skillnader inom Nuts 2-regionerna med användning av BNP per capita på Nuts 3-nivå. I Maltas fall är öarna Malta och Gozo och Comino två Nuts 3-regioner som tillhör en enda Nuts 2-region, vilket även landet Malta gör.

Interna skillnader kan uppenbarligen inte bedömas för Nuts 2-regioner som inte är indelade i Nuts 3-områden. Mått på regionala skillnader är dessutom ofta känsliga för antalet Nuts 3-områden inom varje Nuts 2-region.

I denna rapport används därför fyra mått på regionala skillnader, som omfattar tre olika uppsättningar av Nuts 2-regioner: 1) samtliga Nuts 2-regioner i EU, 2) Nuts 2-regioner som är övergångsregioner (med BNP per capita på 75–90 % av EU-genomsnittet), och 3) Nuts 2-regioner med en huvudstad, med undantag för regioner som inte är vidare indelade i Nuts 3-områden.

Följande fyra indikatorer används:

- **Variationskoefficient:** förhållandet mellan standardavvikelsen för alla Nuts 3-områden och genomsnittlig BNP per capita i Nuts 2-regioner. Av de fyra måtten är denna indikator minst beroende av antalet Nuts 3-regioner inom Nuts 2-regionen i fråga.
- **Gini-index:** ett index mellan 0 och 1, där 0 motsvarar en situation där det råder exakt lika förhållanden mellan Nuts 3-regionerna, och 1 en situation där all BNP är koncentrerad till en Nuts 3-region.

- **Theil-index:** ett index som ger värden närmare noll allteftersom de interna skillnaderna minskar.
- **Högsta/lägsta-förhållande:** ett enkelt förhållande mellan BNP per capita i den Nuts 3-region som har det lägsta värdet och den Nuts 3-region som har det högsta värdet inom samma Nuts 2-region. Av de fyra måtten är denna indikator mest känslig för antalet Nuts 3-regioner inom varje Nuts 2-område.

De regioner som hamnar högst upp i rangordningen motsvarar regioner med låga nivåer av interna skillnader: rangordningen räknas i stigande ordning för variationskoefficienten, Gini-indexet och Theil-indexet, och i fallande ordning för det högsta/lägsta-förhållandet.

Resultaten för Malta visas i tabell 4.

Vid en rangordning av de **237 Nuts 2-regioner** som är uppdelade i Nuts 3-områden ger Theil-indexet och variationskoefficienten i stort sett liknande resultat för Malta (som hamnar på plats 99 respektive 86 av 237). Gini-indexet förefaller underskatta de ekonomiska skillnaderna inom Malta (plats 33 av 237), medan det högsta/lägsta-förhållandet förefaller överskatta dem (plats 164 av 237).

Rangordningen av de **46 Nuts 2-regioner som är övergångsregioner** ger en något tydligare bild. Theil-indexet och variationskoefficienten visar återigen mycket liknande rangordningar för Malta (26:e respektive 24:e plats av 46), Gini-indexet placerar Malta på elfte plats, medan högsta/lägsta-förhållandet placerar Malta på plats 39.

Malta är dessutom en **huvudstadsregion**, och omfattas därför av ett tredje urval av regioner, dvs. de andra 15 huvudstadsregionerna i EU som har fler än en Nuts 3-region. Malta hamnar på första plats enligt variationskoefficienten, Gini-indexet och Theil-indexet, och på andra plats enligt högsta/lägsta-förhållandet. Detta innebär att Malta generellt visar bättre resultat än de andra huvudstadsregionerna i EU när det gäller interna skillnader.

Tabell 4 Jämförande analys av regionala skillnader räknat i BNP per capita 2016 för Malta, baserat på fyra indikatorer och tre rangordningar

Värden för de fyra indikatorer som mäter regionala skillnader – Malta

Variationskoefficient	Gini-index	Theil-index	Högsta/lägsta-förhållande
0,11	0,03	0,01	0,57

Maltas rangordning bland alla EU:s Nuts 2-regioner som har fler än en Nuts 3-region (237 regioner)

Variationskoefficient	Gini-index	Theil-index	Högsta/lägsta-förhållande
86	33	99	164

Maltas rangordning bland alla EU:s Nuts 2-regioner som är övergångsregioner och har fler än en Nuts 3-region (46 regioner)

Variationskoefficient	Gini-index	Theil-index	Högsta/lägsta-förhållande
24	11	26	39

Maltas rangordning bland alla EU:s Nuts 2-regioner som är huvudstadsregioner och har fler än en Nuts 3-region (15 regioner)*

Variationskoefficient	Gini-index	Theil-index	Högsta/lägsta-förhållande
1	1	1	2

* Huvudstadsregioner för följande länder: BG, DK, EE, EL, FR, HR, IE, IT, LV, MT, NL, PL, RO, SI och UK.

Källa: Beräkning från GD Regio på grundval av uppgifter från Eurostat.

2. GENOMFÖRANDE AV SAMMANHÅLLNINGSPOLITIKEN PÅ GOZO

För programperioderna 2007–2013 och 2014–2020 har 11 % respektive 10 % av den sammanlagda budgeten som finns tillgänglig enligt Eruf, ESF och Sammanhållningsfonden inriktats på territoriella investeringar på Gozo. Detta är något högre än andelen av Gozos befolkning (omkring 7 %). Huvudmålet är att minska skillnaderna jämfört med Malta, vilket anges i kapitel 1.

De huvudsakliga investeringsområdena under programperioden 2007–2013 var Investera i konkurrenskraft och livskvalitet samt Stärka människor för fler arbetstillfällen och bättre livskvalitet, till ett belopp av sammanlagt 107,3 miljoner euro. För programperioden 2014–2020 hade ett belopp på 95,6 miljoner euro betalats ut per den 1 maj 2019.

Investeringarna på Gozo omfattar många olika områden. Ansenliga budgetbelopp investeras i exempelvis vägar, transport, vatten och infrastruktur för förnybar energi,

avfallshanteringsanläggningar och renovering av historiska platser, särskilt "Cittadella", som har fått ett anslag på 12 miljoner euro i EU-medel. Gozo har också beviljats EHFF-medel till stöd för fiskeindustrin, för att modernisera yrkesfiskarnas anläggningar i de utsedda fiskehamnarna Mgarr och Xlendi och utrusta dem med nya relaterade bekvämligheter.

Genom 79 projekt på sammanlagt 12,4 miljoner euro har ESF även gett stöd för att öka deltagandet i arbetsmarknadsutbildning av god kvalitet, karriärrådgivning, åtgärder för ökad anställningsbarhet, arbetskraftens anpassningsförmåga samt social delaktighet för missgynnade grupper.

För nästa programperiod 2021–2027 uppgår EU:s sammanlagda bidrag från Eruf, ESF+ och Sammanhållningsfonden för hela den maltesiska ögruppen³ till 672,8 miljoner euro, en minskning på 5 % jämfört med de 708 miljoner euro som anslogs för programperioden 2014–2020. Detta visar att regionen under de senaste åren har kommit i kapp EU-genomsnittet. Diskussionerna om investeringsprioriteringarna för programperioden 2021–2027 kommer att bygga på landsrapporten för Malta 2019⁴ av den 27 februari 2019 och de landsspecifika rekommendationer som antogs av rådet den 9 juli 2019. Detta föregriper inte den viktiga frågan om hur stor andel av medlen som ska anslås till Gozo/Comino.

3. SLUTSATSER

Den statistiska analysen i denna rapport visar att skillnaderna i BNP per capita mellan Gozo och huvudön Malta har ökat något med tiden. Denna tendens kan förklaras av flera faktorer. Det är viktigt att påpeka att ön Malta har en mer tjänsteinriktad ekonomi än ön Gozo, som är mer beroende av jordbruk, fiske och byggverksamhet. I och med denna skiljande ekonomiska inriktning har Maltas ekonomiska tillväxt gått om Gozos.

Under de senaste åren har Gozo lyckats komma i kapp EU-genomsnittet snabbare än andra öregioner i EU. Detta kan bero på spridningseffekter till följd av närheten till huvudön Malta, särskilt pendling och den ökande turismen i regionen.

En jämförelse mellan Maltas ekonomiska situation och andra övergångsregioner i EU visar att de interna skillnaderna överensstämmer med genomsnittet för övergångsregioner.

Det är också viktigt att beakta att BNP per capita som indikator underskattar den verkliga ekonomiska välfärden för Gozos invånare, med tanke på den betydliga andel arbetstagare som pendlar till ön Malta.

Det har gjorts framsteg när det gäller tillgängligheten, vilket gynnar både turism och arbetstagare från Gozo som pendlar till Malta. Sammanhållningspolitiken har bidragit till dessa positiva resultat genom stora investeringar i infrastruktur för väg- och sjötransport, energianläggningar och hälso- och sjukvårdsinrättningar samt stöd till renovering av kulturarv.

³ Bilaga XXIII till kommissionens förslag till förordning – COM(2018) 375 final.

⁴ SWD(2019) 1017 final.

Inom ramen för förberedelserna inför partnerskapsavtalet och de operativa programmen för programperioden 2021–2027 uppmanas de maltesiska myndigheterna att överväga nödvändiga investeringar och eventuella strukturella åtgärder, både nationellt och när det gäller Gozo, för att minska skillnaden i BNP per capita. För att Gozo ska lyckas komma i kapp ytterligare är det nödvändigt att beakta Gozos särdrag, bland annat den snabbt åldrande befolkningen.